

НАСОКИ
за прилагане на Глава четвърта, Раздел II „Счетоводни документи“ от
Закона за въвеждане на еврото в Република България

I. Цел

Настоящите Указания са изготвени на основание чл. 15 от Закона за счетоводството (ЗСч) с цел всички предприятия по смисъла на чл. 2 от закона, които имат задължение за водене на текущо счетоводно отчитане и съставяне на годишни финансови отчети, да получат подробни разяснения за правилата и процедурите при въвеждане на еврото като парична единица на Република България. Указанията са в съответствие и с принципа на прозрачност, описан в чл. 10 от Закона за въвеждане на еврото в Република България (ЗВЕРБ), съгласно който процесът по въвеждането на еврото като парична единица на Република България следва да бъде извършен по прозрачен начин, като отговорните институции, органи и лица предоставят публично своевременна, подробна, ясна, точна и разбираема информация.

С настоящите разяснения се цели безпроблемното превалутиране на счетоводната информация на предприятията от левове в евро от деня на въвеждане на еврото в страната.

II. Общи положения

2.1. Настоящите указания са изготвени в съответствие с изискванията на ЗСч, националните и международните счетоводни стандарти, като водещ стандарт при превалутирането на счетоводната информация е СС 21 - Ефекти от промените във валутните курсове, респективно МСС 21 Ефекти от промените в обменните курсове. Указанията съдържат препратки към ЗСч и счетоводните стандарти, чиито изисквания са приложими към процедурите по превалутирането на счетоводната информация на предприятията.

2.2. При превалутирането и изготвянето на счетоводните отчети е необходимо да се спазва принципът за същественост (чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗСч). Незначителни елементи, включително незначителни разлики в резултат на превалутиране на левове в евро и незначителни разлики от закръгляване, могат да бъдат осчетоводени и оповестени в съответствие с принципа за същественост.

2.3. Настоящите указания се прилагат за текущото счетоводно отчитане и съставяне на годишните финансови отчети, за които отчетният период приключва след датата на въвеждане на еврото.

2.4. До датата на въвеждане на еврото отчетната валута в Република България е българският лев. Всички изготвени, одобрени, приети и публикувани годишни финансови отчети, с дата на годишния финансов отчет преди датата на въвеждане на еврото, се съхраняват във валутата (за повечето български предприятия тази валута е лев), в която са изготвени. Всички първични и вторични счетоводни документи, регистри, справки, декларации и др. подобни, съдържащи счетоводна информация и отразени в счетоводството на предприятието преди датата на въвеждане на еврото, не се преизчисляват в евро.

2.5. Промяната на отчетната валута в счетоводната отчетност се отразява перспективно, от датата на въвеждане на еврото и за бъдещи отчетни периоди.

2.6. Сумите, посочени в левове в Закона за счетоводството (чл. 3, ал. 4; чл. 28, ал. 2; чл. 29, ал. 3 и чл. 37, ал. 1 и ал. 4), които не са установени с акт на Европейския съюз, до приемането от Народното събрание на измененията в закона, за целите на определяне на праговете, определени с горните разпоредби, се изчисляват, като сумите се разделят на официалния курс на еврото и се закръглят по правилата на чл. 12 и 13 от ЗВЕРБ.

2.7. Във връзка с въвеждането на еврото като официална парична единица на България не се променят разпоредбите на ЗСч относно съставянето на първичните счетоводни документи, минималните реквизити, които те трябва да съдържат, изискванията към съставянето на счетоводните регистри и съставните части на годишния финансов отчет.

III. Основни понятия, използвани в настоящите указания

3.1. „Дата на въвеждане на еврото“ е датата, съгласно чл. 3 от Закона за въвеждане на еврото в Република България (датата, посочена в Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България). Това е датата, на която еврото става официална парична единица на Република България.

3.2. „Отчетен период“ е този, по смисъла на §1, т. 14 от Допълнителните разпоредби на ЗСч и е календарна година (1 януари – 31 декември), освен ако в закон е предвидено друго.

3.3. „Дата на годишния финансов отчет“ е последната дата, към която е съставен годишният финансов отчет (например датата на годишния финансов отчет за отчетния период, приключващ на 31.12.2023 г., е 31.12.2023 г.).

3.4. „Отчетна валута“ е валутата, в която се представя годишният финансов отчет. Всички останали валути се считат за чуждестранна валутата за отчитащото се предприятие.

IV. Превалутиране на началните салда на датата на въвеждане на еврото (крайните салда към 31 декември на отчетния период преди датата на въвеждане на еврото)

4.1. Съгласно международните и националните счетоводни стандарти, когато има промяна на отчетната валута на предприятието, то трябва да направи преизчисляване в новата отчетна валута от датата на промяната за бъдещи периоди.

4.2. Преизчисляването и закръгляването на получените суми се извършва по общите правила по реда на чл. 12 и чл. 13 от ЗВЕРБ, с изключение на превалутирането на задълженията към персонала (начислени, но неизплатени възнаграждения за положен труд, вкл. задължения по договори за поръчка или изработка (граждански договори), бонуси, премии, обезщетения и др. подобни), които се закръгляват по правилата на чл. 45, ал. 1 от ЗВЕРБ.

4.3. Съгласно общото правило, превалутиране от левове в евро се извършва като числовата стойност в левове се раздели на пълната числова стойност на официалния валутен курс с всичките пет знака след десетичната запетая. Не се допуска превалутиране чрез използване на съкратена форма на официалния валутен курс. Получените суми се закръгляват съгласно математическото правило за закръгляване:

а) когато третият знак след десетичната запетая е по-малък от пет, вторият знак след десетичната запетая остава непроменен;

Пример: Сумата от 653,96 лв. се разделя на официалния валутен курс 1,95583¹ и се получава 334,36443, т. е. сумата, преизчислена в евро е 334,36 евро.

б) когато третият знак след десетичната запетая е равен или по-голям от пет, вторият знак след десетичната запетая се увеличава с една единица.

Пример: Сумата от 655,12 лв. се разделя на официалния валутен курс 1,95583 и се получава 334,95753, т.е. сумата преизчислена в евро е 334,96 евро.

4.4. Начислените, но неизплатените задължения към персонала се закръгляват до най-близкия евроцент, като ако третият знак след десетичната запетая е по-голям от нула, вторият знак след десетичната запетая се увеличава с една единица.

Пример: Неизплатено възнаграждение в размер на 1024,51 лв. се разделя на официалния валутен курс 1,95583 и се получава 523,82364, т.е. задължението към персонала е 523,83 евро.

4.5. Предприятията преизчисляват от левове в евро стойностите на всички активи и пасиви на предприятието, налични на датата на въвеждане на еврото аналитично, за всеки актив и пасив поотделно. За целите на аналитичното счетоводно отчитане стойността за една мерна единица в левове, изразена с повече от два знака след десетичната запетая, може да се изрази със същия брой знаци след десетичната запетая след превалутиране по чл. 12 и закръгляване съгласно математическото правило описано в чл. 13, ал. 1 от ЗВЕРБ, като закръгляването не се ограничава до втория знак след десетичната запетая, каквато възможност е допусната от разпоредбата на чл. 48, ал. 3.

4.6. Всички възникнали курсови разлики от преизчисляването на позициите в счетоводните отчети и регистри от левове в евро, с изключение на записания капитал и останалите елементи на собствения капитал, се отнасят в приходи (печалби) и разходи (загуби) за периода, в който е извършено преизчисляването (в периода, в който еврото е въведено като официална национална парична единица) и се отразяват в Отчета за приходите и разходите или съответно в Отчета за печалбите и загубите (за предприятията, прилагащи МСС).

За целите на равнение на салдата по аналитичните сметки (материали, стоки, доставчици, клиенти и др.) към тях може да се открие допълнителна аналитичност с наименование/разширение „превалутиране“.

Пример: За разликите по данните за материалите от таблицата по-долу може да се състави следната счетоводна статия:

1. При отрицателни разлики:

Дебит с/ка Отрицателни разлики от промяна на валутни курсове	0,41 евро
--	-----------

Кредит с/ка Материали	
-----------------------	--

ан. превалутиране	0,41 евро
-------------------	-----------

2. При положителни разлики:

Дебит с/ка Стоки	
------------------	--

ан. превалутиране	4,47 евро
-------------------	-----------

Кредит с/ка Положителни разлики от промяна на валутни курсове	4,47 евро
---	-----------

¹ Курсът ще бъде определен официално в Регламент на Съвета, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Въпреки това следва да се има предвид, че Република България многократно е заявявала, че ще се присъедини към еврозоната единствено при курс 1,95583 лева за едно евро (последно курсът е препотвърден в т. 3 от Решение на НС от 26.07.2024 г. за ускоряване и завършване на процеса по практическата подготовка за приемане на еврото в Република България). Поради тази причина настоящите Указания работят с този валутен курс.

4.7. Всяка позиция, която съгласно счетоводното законодателство се води по количества и стойност, се превалутира, като се изчисли стойността на един брой по правилата на чл. 12 и 13 от ЗВЕРБ и се умножи по количеството.

Примери за преизчисляване на материални запаси от левове в евро

Преизчисляване на материални запаси	Счетоводна сметка	единична цена в лева	ед.цена в евро	кол-во/брой	Общо в лева	Общо в евро
I. На датата на въвеждане на еврото – салдо в лева по счетоводните сметки "Суровини и материали" и "Стоки" – например: начално салдо на 01.01.2025 г., което е крайно салдо на 31.12.2024 г.						
1. Суровини и материали в лева	с/ка Материали				3402,92	
2. Стоки в лева	с/ка Стоки				1457992,50	
II. На датата на въвеждане на еврото - преизчислени и закръглени салдата по счетоводни сметки "Суровини и материали" и "Стоки" - чл. 12 и 13						
1. Суровини и материали в евро	с/ка Материали					1739,89
2. Стоки в евро	с/ка Стоки					745459,73
III. Преизчислени по отделни позиции/номенклатури на материали и стоки - ед.цена в евро						
материал 1	с/ка Материали - ан. материал 1	17,63	9,01	72	1269,36	648,72
материал 2	с/ка Материали - ан. материал 2	8,49	4,34	44	373,56	190,96
материал 3	с/ка Материали - ан. материал 3	16,00	8,18	110	1760,00	899,80
Всичко Материали					3402,92	1739,48
стока А	с/ка Стоки - ан. стока А	156,4	79,97	50	7820,00	3998,50
стока Б	с/ка Стоки - ан. стока Б	222,3	113,66	75	16672,50	8524,50
стока В	с/ка Стоки - ан. стока В	610	311,89	2350	1433500,00	732941,50
Всичко Стоки					1457992,50	745464,50
IV. Отчитане на възникнали курсови разлики от преизчисляването на позициите в евро						
Разлика между преизчислените салда на сметки "Материали" и "Стоки" и единичните им цени в евро	с/ка Отрицателни разлики от промяна на валутни курсове – Материали (1739,89 – 1739,48)					0,41
	с/ка Положителни разлики от промяна на валутни курсове – Стоки (745459,73 – 745464,50)					4,77

4.8. На датата на въвеждане на еврото салдата по счетоводните сметки, отчитащи собствения капитал на предприятията, се превалутират по реда на чл. 12 и чл. 13 от ЗВЕРБ. Не се допуска прекласифициране на позициите във връзка с превалутирането. Резервите от преоценки и др. подобни не се прекласифицират в приходи (печалби) или разходи (загуби) до отписването (освобождаването) от актива или уреждането на пасива.

4.9. В срок до 12 месеца от датата на въвеждане на еврото в Република България, търговските дружества следва да приемат изменения в своите устави, дружествени договори или учредителни актове в съответствие с разпоредбите на ЗВЕРБ, като превалутират

стойностите на акциите, дяловете в капитала и капитала. Преписи от актуализираните документи трябва да бъдат представени за обявяване едновременно с подаване на първото следващо заявление за вписване, заличаване или обявяване в търговския регистър. Всички възникнали разлики във връзка с преизчисляване на записания капитал се отнасят в неразпределена печалба/непокрити загуба от минали години.

Примери за преизчисляване на записан капитал в размер на 50 000 лева

Акционерни дружества*:

Последователност при преизчисляване на капитала	Счетоводна сметка	Вариант 1				Вариант 2			
		Стойност на 1 акция	брой акции	Дебит	Кредит	Стойност на 1 акция	брой акции	Дебит	Кредит
I. Записан (регистриран, вписан в устава) капитал в лева	с/ка Записан капитал (аналитична по акционери; брой акции)	10	5 000		50 000	100	500		50 000
II. На датата на въвеждане на еврото									
Преизчисляване по правилата на чл.12 - обменния курс, одобрен с регламент на Съвета на ЕС (напр. 1,95583)					25 564,59406				25 564,59406
Закръглен по правилата на чл. 13					25 564,59				25 564,59
III. След датата на въвеждане на еврото									
Преизчисляване по правилата на чл. 31		5,11292				51,12919			
Закръглен по правилата на чл. 13		5,11				51,13			
IV. На датата на вписване в ТРРЮЛНЦ на преизчисления капитал в евро									
Записан (регистриран, вписан в устава) капитал в евро	с/ка Записан капитал (аналитична по акционери; брой акции)	5,11	5 000		25 550	51,13	500		25 565
Разлика между записания и преизчисления капитал	с/ка Неразпределена печалба от минали години				14,59				
	с/ка Непокрити загуби от минали години							0,41	

** Преизчислението от примера е валидно само за превалутиране от левове в евро на номинални стойности на акции, издадени от самото дружество срещу записания капитал на акционерно дружество или на командитно дружество с акции. Във всички останали случаи на притежание на акции, същите се превалутират от левове в евро по правилата, определени за активи.*

Дружества с ограничена отговорност:

Дружествата с ограничена отговорност следва да спазват следната последователност:

1. Автоматично преизчисление на капитала в Търговски регистър, съгласно чл. 33 от ЗВЕРБ.

Например: Капитал 5 000 лева ще бъде автоматично преизчислен в 2 556,46 евро

2. Предприятието извършва стойностно разпределение на превалутирания в евро капитал, съобразно размера на дяловото участие по дружествен договор, съгласно чл. 31 ал. 5 от ЗВЕРБ.

Например: Дружествен договор с капитал 5 000 лева, разпределен между трима съдружници, в които двама от съдружниците имат размер на дялово участие от по 1 650 лева и един съдружник - 1 700 лв.

Съгласно чл. 31, ал. 5 от ЗВЕРБ размерът на дела в капитала на всеки съдружник се изчислява, като превалутираният размер на капитала се разпределя между съдружниците съответно на тяхното участие в капитала преди превалутирането.

Размерът на дялово участие на първите двама съдружници се определя по следния начин: $1\,650 \text{ лв.} / 5\,000 \text{ лв.} * 2\,556,46 \text{ евро} = 843,6318 \text{ евро}$, закръглено по правилата на чл. 13 – 843,63 евро.

Размерът на дялово участие на третият съдружник се определя по следния начин: $1\,700 \text{ лв.} / 5\,000 \text{ лв.} * 2\,556,46 \text{ евро} = 869,1964 \text{ евро}$, закръглено по правилата на чл. 13 – 869,20 евро.

3. Извършените промени в стойностите на капитала (регистрирания капитал) и размерът на дяловете в капитала се отразяват в актуализирана версия на дружествения договор, препис от който се представя за обявяване в търговския регистър съгласно чл. 32, ал. 4 от ЗВЕРБ. В случай че сборът от дяловете в капитала не съответства на автоматично превалутирания размер на регистрирания капитал, съгласно чл. 32, ал. 5 ЗВЕРБ съдружниците може да приемат решение за изменение на капитала на дружеството, но с не повече от 5 на сто от стойността на регистрирания капитал, и в съответствие с това решение да бъде изменен дружественият договор (чл. 137, ал. 1, т. 1 и ал. 3 от ТЗ), като в този случай не се прилагат правилата за увеличение и намаление на капитала (чл. 148 – 153 от Търговския закон). Изменения на капитала, които са с повече от 5 на сто от стойността на регистрирания капитал, следва да се извършват по общия ред предвиден в Търговския закон за увеличаване и намаляване на капитала.
4. При превалутирането на дяловете чл. 117, ал. 2 от Търговски закон следва да се тълкува, че дяловете могат да бъдат на стойности до втория знак след десетичната запетая в евро, съгласно разпоредбите на чл. 117, ал. 1 от Търговски закон.

V. Текущо счетоводно отчитане след датата на въвеждане на еврото

5.1. В периода на двойното обращение на лева и еврото, предприятия, които приемат разплащания в брой, водят паричните средства в касата аналитично в левове и евро.

5.2. Всички стопански операции и постъпили счетоводни документи в предприятието на и след датата на въвеждане на еврото се осчетоводяват в евро.

5.3. Документи, издадени в лева преди датата на въвеждане на еврото и постъпили в предприятието в периода между датата на въвеждане на еврото и датата на приемане на годишния финансов отчет в лева, се осчетоводяват в лева. Документи, издадени в лева преди датата на въвеждане на еврото, но постъпили в предприятието след датата на въвеждане на еврото и след датата на приемане на годишния финансов отчет в лева, се осчетоводяват в текущия отчетен период в евро.

5.4. В случай че след датата на въвеждане на еврото предприятието получи документ в евро, но отнасящ се за предходен отчетен период, който се приключва в левове, документът следва да се осчетоводи в предходния период в левове, като се превалутира по официалния курс и се закръгли по правилата на чл. 12 и 13 от ЗВЕРБ (при дата на въвеждане на еврото фактурата за електроенергия за предходния месец, която е издадена през текущия месец следва да бъде издадена в евро).

5.5. Документи, издадени в друга чуждестранна валута, се преизчисляват в евро, съгласно правилата на НСС 21 и МСС 21, като се прилага курсът на еврото към тази чуждестранна валута.

5.6. Предплатените ваучери, издадени от търговци на дребно в левове, със срок на използване след датата на въвеждане на еврото, се преизчисляват в евро по официалния курс в момента на представяне на ваучера от потребителя (в момента на използването на ваучера).

5.7. Пощенски марки, лотарийни игри с предварително определен резултат, купони за отстъпка, купони за стойността на върнатите стоки, ваучери, други ценни книжа на приносител, компенсаторни инструменти по чл.2 от Закона за сделките с компенсаторни инструменти, както и платежни инструменти по чл. 2, ал. 1, т. 11 от Закона за платежните услуги и платежните системи, както и тютюневи изделия, които са били в продажба, в обращение или освободени за потребление на територията на страната преди датата на въвеждане на еврото в Република България, и на които стойностите са изразени в левове, се използват и след датата на въвеждане на еврото до изтичане на срока им или до изчерпване на наличностите, при прилагане на официалния валутен курс и в съответствие с правилата за превалутирание и закръгляване съгласно чл. 12 и 13 от ЗВЕРБ.

VI. Годишни финансови отчети

6.1. В съответствие с чл. 23 от ЗСч, финансовият отчет се изготвя и представя в официалната валута към датата на годишния финансов отчет. При изготвянето и публикуването на годишните финансови отчети се прилагат следните правила:

а) отчетите, чиято дата на годишния финансов отчет е преди датата на въвеждане на еврото, се съставят и представят в левове;

б) отчетите с дата на годишния финансов отчет след датата на въвеждане на еврото се съставят и представят в евро;

в) при преизчисляване на сравнителните данни от лева в евро за предходния период (за отчетния период, приключващ преди датата на въвеждане на еврото) се използва обменният курс, одобрен с регламент на Съвета на Европейския съюз.

6.2. В приложенията към годишния финансов отчет се оповестява причината за промяна в отчетната валута от левове в евро.

6.3. При изготвянето на междинни финансови отчети и/или други отчети и справки за специфични цели, се прилагат същите правила по т. 6.1 и т. 6.2.

VII. Данъчни ефекти от превалутирането от левове в евро

Приходите (печалбите) и разходите (загубите) от курсовите разлики, възникващи при превалутирането на балансовите позиции от левове в евро, се признават за данъчни цели на основание чл. 48, ал. 4 от Закона за въвеждане на еврото в Република България.